

Наръчник за Музей на съвременното изкуство, София, България

„Удоволствията на неизвестността“ е названието на инсталацията на Лъчезар Бояджиев от 2002 г. Зрителят се изкачва по дървена стълба към нарисувано звездно небе. Когато го достигне, телескопична тръба улавя погледа му и го извежда навън, през стените на музея, в реалния живот. В текста си авторът пише: „...летим в неизвестното, очаквайки чудото на откривателството...само, за да открием, че в края на краищата, когато изследваме вселената, всъщност откриваме единствено нещо повече за самите нас...“.

Бих поставила тази работа като емблема на музея на съвременното изкуство. Това, което ме интересува, е отварянето, излизането от стигмата на музея като заключено място, чийто живот няма нищо общо с реалността навън. Произведенията като затворници и уредниците като пазачи – това не е представата ми за съвременен музей. Той ме интересува единствено като жив организъм, който се намесва на различни нива и помага за общото възприятие на света. Като едновременно с това запазва и известна дистанция и изисква определени усилия при разчитане на връзката музей-действителност.

Отвореността засяга много аспекти от работата на музея, но основният е по-често да поглежда навън към случващото се около него. Това на практика означава не само да показва и колекционира работи, които са визуално и концептуално адекватни на днешния ден, но и да се държи като съзнателен участник в гражданския процес. Готовите формули по отношение на съвременните музеи днес не работят. Музейните макдоналдси изживяват времето си. Днешните пътуващи хора се отегчават от „задължителните“ имена в експозиционната практика на музеите. Всеки съвременен музей трябва да носи своята специфика спрямо географията, икономиката и политиката на конкретното място (не коментирам тук отношението към културната традиция – това е по-сложна тема). Музеят на съвременното изкуство в София, България, днес, трябва да се съобразява с всичко това. Да бъде изключително гъвкав, за да се превърне не в регистратор, а в мотиватор на процесите – както в областта на изкуството, така и на обществото като цяло.

Тук, където:

- не се прави разлика между модерно и съвременно изкуство, този музей трябва да я формулира;
- съвременното изкуство през последните 25 години не е сериозно класифицирано и изучавано, този музей трябва да създаде архив и да събере неговата история;
- 99% от музеите не колекционират съвременно изкуство, този музей трябва да компенсира огромната празнина;
- художниците са изпаднали социално и материално, този музей трябва да продуцира създаването на нови работи; да работи заедно с тях;
- образователната система за художници е изключително традиционна, този музей трябва да поеме ролята на образователна институция и да иницира програми, които да подпомагат този процес;
- няма обучение за куратори и такава професия не присъства в Националната класификация на професиите и длъжностите в България, този музей трябва да стимулира практикуването ѝ и да се бори за узаконяването ѝ;
- обществото не знае с какво се занимават музейните работници, този музей трябва да даде пълна прозрачност на тази дейност и да я демистифицира (върху тази идея е базиран проектът на Никола Михов „Софийска градска художествена



1



2

галерия – отвътре“, 2009 г., който показва какво се случва в „сакралните“ пространства на музея);

- няма комерсиални галерии за съвременно изкуство, а алтернативните пространства се броят на пръсти, този музей трябва да включи и това в програмата си – да се държи и като галерия с цялата ѝ динамика и ритъм, различен от музейния;
- много малко се забелязват усилията на неправителствените институции и частните галерии в областта на културата, нито има разбиране, че те са съществена част от общия процес, този музей трябва да работи с всички, да създава мрежи и да консолидира енергиите;
- новите технологии са химера в голяма част от музеите, този музей трябва да ги прилага във всички посоки;
- музеите се управляват почти еднолично, този музей трябва да въведе практиката на международните бордове;
- в музеите няма мениджърски отдели, този музей трябва да работи в посока на намиране и усвояване на нови източници на финансиране;
- знанието за изкуството е почти нулево, този музей трябва да развива образователна дейност, да накара зрителите да разпознаят съвременното изкуство като жизненоважно за изграждане на критериите за свобода;
- между музеи и публика няма връзка, този музей трябва да намери начин да „слуша“ гласовете на зрителите като разработва и прилага различни стратегии за това;
- музеите нямат книжарници, кафенета, гардеробни и нормални тоалетни, този музей трябва да предлага модерна, уютна обстановка в местата за почивка и четене и да привлича хората да се срещат в него;
- музеите страдат от перманентна „пролетна умора“, музеят за съвременно изкуство трябва да бъде свеж и жизнен;
- музеите са места, в които познанието не се дискутира или оспорва, а се намира в безопасност, този музей трябва да подлага всичко на съмнение, да оспорва;
- дейността на музеите е съсредоточена изцяло зад стените на сградите, които обитават, този музей трябва да излиза концептуално, но и физически навън – да се появява в различни очаквани и неочаквани точки от града като заявява присъствие и позиция;
- музеите са преди всичко складове на обекти, този музей трябва да създаде нови правила, при които водеща е идеята, както по отношение на подбора на тези обекти и работата с тях, така и на цялостното проявление на институцията в обществения живот.

Maria Vassileva

Museum for Contemporary Art – Manual, Sofia, Bulgaria

“The Treat of the Unknown” is the title of an installation by Luchezar Boyadjiev from 2002. The viewers are supposed to climb up a wooden staircase towards the wall-sized image of a starry sky. When it is reached a telescopic pipe catches the viewers’ gaze and transfers it outside, through the walls of the museum, into the real world. The artist’s statements says: “...we are flying through the unknown expecting the miracle of a discovery...only to find out ultimately that when exploring the universe the only thing that we are actually discovering is something more about ourselves...”.

I would use this work as an emblem of the museum for contemporary art. I am interested in the opening up of the museum, in the braking put of the cage of the museum as a closed off place whose life has nothing to do with the reality outside. The works as prisoners and the curators as wardens – this is not my idea for a contemporary museum. Such a museum interests me only as a living organism, which is interfering on various levels and is contributing to the whole attitude for the world outside. At the same time it should keep a certain distance and demand certain pre-conditions for the reading through the relationship between a museum and reality.

The state of being opened up concerns many aspects from the workings of a museum but the main thing is to look at what’s happening on the outside. This means that in practice the museum should not only showcase and collect art works that are visually and conceptually ade-

quate to our day; the museum should act as a responsible participant in the civic process. The already used formulas do not work today as far for contemporary museums are concerned. The McDonalds-kind of a museum has outlived its purpose. Today's traveler is bored by the "prescribed" names in the display practices of the museums. Every contemporary museum should have its own specifics in terms of the geography, the economy and the politics of the concrete environment where it is located (I will not comment here on the attitudes towards the cultural heritage as this is a more complex issue). Today the Museum for Contemporary Art in Sofia, Bulgaria must take into account all of the above. It has to be immensely flexible in order to not just register but to motivate the process – in the sphere of art as well as in the society as a whole.

In this context where:

- the difference between modern and contemporary art is diluted this museum has to provide its definition;
- the contemporary art in the last 25 years has not been seriously documented and researched this museum should create an archive where to compile its history;
- 99 % of the museums are not collecting contemporary art this museum should compensate for the gaping void;
- the artists have been marginalized socially and professionally this museum must initiate the production of new works and work with the artists;
- the system of art education is extremely traditional this museum should accept the function of an educational institution and initiate programs that will facilitate this process;
- there are no training programs for curators and such a profession is not mentioned in the National Registry of professions and positions in Bulgaria this museum should stimulate the practice of curating and should fight for its legal status;
- the society does not know what a museum worker is doing this museum should make the workings of a museum completely transparent and demystified (this is the core idea of the project by Nikola Mihov titled "Sofia City Art Gallery from the inside", 2009 that showed what is actually taking place in the "sacral" spaces of the museum);
- there are no commercial galleries for contemporary art and there are few alternative space this museum should incorporate that in its programs as well – to act as a gallery with its dynamics and rhythm that are different from the museum's;
- the efforts of the private galleries and the NGOs in the sphere of culture are neither noticed nor appreciated as an important part of the whole process, this museum should work with all active actors to consolidate energies and resources;
- the new technologies are a dream for most of the museums in the country this museum should apply them in all possible ways;
- museums are managed almost by one-person's dictate this museum should introduce the practice of the international boards;
- there are no managerial departments in the museums this museum should work on fundraising and identifying new sources of financing;
- the knowledge of art is next to zero this museum should develop educational programs for the audience so that viewers would recognize contemporary art as a vital player when constructing the notion of freedom;
- there is no connection between the audience and the museums this museum should find a way to "listen" to the voice of the viewer while working out special and diverse strategies for that;
- there are no museum bookshops, cafeteria, cloak-rooms and normal toilettes this museum should offer modern and cozy environment in the areas for resting or reading so that people are attracted to use it as a meeting place;
- the museums are suffering from a permanent state of fatigue this museum for contemporary art should be fresh and animated;
- museums are not the places where knowledge is debated or challenged but fortified and safe this museum should contest and provoke everything;
- the work of the museums is entirely concentrated behind the walls of their buildings this museum should get out in the open both conceptually and physically – it should make appearances in points around town both expected and unexpected so to be present and voice opinions;
- museums are mainly storages for objects this museum should create new modus operandi where the leading agent is the concept for the selection of the works and their exploration, as well as the entire notion for how the museum is present in the life of society.



3

1. **Венцислав Занков**, *Мила Родино, ти си земен рай!*, 1993. Живопис (по предложение на Светла Петкова, редактор, в. Култура)

Ventsislav Zankov, *Dear Motherland, you are Heaven on Earth!*, 1993. Painting (suggested by Svetla Petkova, editor, Kultura Weekly)

2. **Даниела Сергиева**, *After eight*, 2005. Видео (по предложение на Даниела Радева, уредник, СГХГ)

Daniela Sergieva, *After eight*, 2005. Video (suggested by Daniela Radeva, curator, Sofia Art Gallery)

3. **Алла Георгиева**, *Alla's Secret*, 2000. Постери (по предложение на Надежда Олег Ляхова, художник)

Alla Georgieva, *Alla's Secret*, 2000. Posters (suggested by Nadezhda Oleg Lyahova, artist)

4. **Таня Абаджиева**, *Олекотяване на интериора*, 1997. Инсталация (по предложение на Мария Василева, главен уредник, СГХГ)

Tanya Abadjieva, *Making the interior lighter*, 1997. Installation (suggested by Maria Vassileva, Chief curator, Sofia Art Gallery)

4



Лъчезар Бояджиев

...един от конкретните поводи в началото на 1990-те години да започна да показвам публично работите си (които до този момент правех малко или повече тайничко) стана това, че никъде не виждах онова изкуство и онези работи, които искаха да видя – след което започнах да си ги правя сам и да ги показвам на всички.

...една от конкретните причини да престана да пиша за други художници горе-долу по същото време беше това, че читателите започнаха да усещат и отбелязват, че до-измислям художници – след което спрях да пиша сериозно, въпреки че и до днес не ме забравят като „писател“.

След като се появиха такива сериозни повод и причина реших да се заявя публично като това, което винаги съм си бил – просто аз.

Та – как си представям музей за съвременно изкуство в София? Ами – никак – няма нито ресурс, нито консенсус, нито концепция, нито сериозно пространство, нито аудитория, нито критика, нито спонсори, нито..., и т.н.

...което значи, че МСИ в София може да бъде само един перманентен и скандален недостиг, в постоянна навигация около недовършената модерност и дефектната съвременност на страната.

Обаче – какъв според мен трябва да бъде музеят за съвременно изкуство в София? Ами такъв, че да не ме кара да се срамувам както за него, така и за цялата сцена, и още повече – за себе си, както тук в страната, така и отвън по света.

...което значи, че или в София въобще не може да има такъв МСИ, който да ме удовлетворява; или, че всъщност аз въобще не искам да има МСИ наоколо...; или, че ако искам в София да има такъв МСИ, който да ме удовлетворява, ще трябва да си го направя сам!

Оставям на читателя време, за да избере коя от горните няколко възможности е най-правдоподобна... А дотогава:

Искам идеалния музей за съвременно изкуство тук и сега!

Искам идеалната съвременност тук и сега в тази страна!

Искам идеалния идеал в реално време и конкретно място!

Luchezar Boyadjiev

...one of the concrete reasons why in the beginning of the 1990s I started showing publicly my works (until that moment I was making them more or less privately) was that I did not see the kind of art or the kind of works that I wanted to see. So I started making them myself and showing them to the rest.

...one of the concrete reasons why I stopped writing about works by other artists nearly at the same time was that the reading audience started to feel and notice that I am over-interpreting, that is to say - inventing artists. After that I stopped writing seriously although it seems that people still remember me as a "writer".

As soon as I realized that I have such serious cause and reasons I decided to come out in public and make myself known for what I had always been – just me...

So, how do I imagine the museum for contemporary art in Sofia? Well – I do not imagine it at all! There is no resource, no consensus, no concept, no serious space, no audience, no art criticism, no sponsors, no..., and so on and so forth.

...which means that a Museum for Contemporary Art in Sofia could only be a permanent and scandalous shortage, navigating constantly through the incomplete modernity and the defective present of the country.

And yet – what do I think a museum for contemporary art in Sofia should be like? Well, it should be something that would not make me feel embarrassed for it or for the entire art scene, and above all for myself, either here or abroad.

...and this means that either there could never ever be such a museum for contemporary art in Sofia that would fully satisfy me; or that I do not want to have any museums for contemporary art around; or that if I want to have in Sofia such a museum for contemporary art that would satisfy me fully I would have to make it myself!

I will give the reader some time to choose which of the above listed possibilities is most likely to happen... Until then:

I want the ideal museum for contemporary art here and now!

I want the ideal contemporaneity here and now in this country!

I want the perfect ideal in real time and in a concrete place!